

Dnromme 4651/93/20

EDUSKUNTA

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

asia: HE 101/2020 vp laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

kuultava: tietosuojavaltuutettu

Pyydettyinä lausuntonani esitän kunnioittavasti;

Yleistä

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys on hyvin laadittu. Esityksessä kuvataan kattavasti ne ajatellut hyödyt, jotka suunnitteilla olevalla mobiilijärjestelmällä on tarkoitus saavuttaa. Samoin esityksessä perustellaan ylipäänsä säädettävän tartuntatautilain muutoksen tarve ja se, miksi erityislain säätäminen suhteessa EU:n yleiseen tietosuojasetukseen 2016/679 nähden on tarpeen. Tässä kohtaa on hyvin myös analysoitu esityksen suhdetta eduskunnan perustuslakivaliokunnan nyttemmin jo vakiintuneeseen lausuntokäytäntöön.

Näin ollen pidän käsiteltävää esitystä perusteltuna ja tarpeellisena.

Järjestelmän toiminta ja hallituksen esityksen rakenne

Hallituksen esityksessä esitetty toimintamalli on perustellusti siinä tarkemmin kuvattu hajautettumalli. Mallissa käyttäjälle annettu pseudotunniste säilyy käyttäjän laitteelleen lataamassaan sovelluksessa. On huomattava, että kysymys on tällöin tietosuojalainsäädännössä tarkoitettujen henkilötietojen käsittelystä. Tartuntataudin jäljittämistä varten puolestaan mobiililaitte kommunikoi muiden laitteiden, joihin kyseinen sovellus on ladattu, kanssa samoin kuin taustajärjestelmän kanssa.

Hallituksen esitys rakentuu kolmen elementin varaan;

1. jäljitysovelluksen mobiililaitteelle lataamisen **vapaaehtoisuuteen**,
2. tietojen välityksen edellyttämään **suostumukseen ja**
3. **lakiin**, joka oikeuttaa toimivaltaiset viranomaiset (toimivaltasääntely) tarjoamaan järjestelmää ja käsittelemään sen nojalla saatuja henkilötietoja.

Pidän esitettyä mallia kokonaisuudessaan arvioituna erinomaisena. Hallituksen esityksessä on myös tunnustettu, että asiassa on kysymys viranomaisten (THL, KELA) tuottamasta palvelutoiminnasta, jolla on vahva kytkentä varsinaiseen kuntien ja terveydenhuollon kuntayhtymien tuottamaan terveydenhuollon palveluun ja tartuntatautilain mukaiseen toimintaan.

Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusta

Kuten totesin, myös pseudonymisoidut henkilötiedot ovat EU:n tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvia henkilötietoja. Viranomaisen toiminnan tulee perustua lakiin. Rekisterinpitäjä (THL) tarvitsee toimivaltasäännöksen operoida tätä mobiilijärjestelmää osana tartuntatautien vastaista toimintaansa. Tuo yleinen toimivaltasäännös on esityksen 43 a §:ssä esitetty.

Henkilötietojen käsittelylle oikeusperuste on esityksen mukaan tietosuoja-asetuksen 6.1. artiklan e -alakohta. Koska järjestelmän avulla ja osana tartuntatautilain mukaista toimintaa käsitellään tietosuoja-asetuksen ns. erityisiin henkilötietoryhmiin (ent. arkaluonteiset tiedot) kuuluvia henkilötietoja, tulee niiden osalta sovellettavaksi tietosuoja-asetuksen 9.2 artiklan i -alakohta (mm. kansanterveys ja rajat ylittävät terveysuhkat)

Minulla ei ole huomautettavaa käsittelyn yleisen oikeusperustan eikä erityisten henkilötietoryhmien osalta.

Tietosuoja-asetuksen 6.3 artiklan, 9 artiklan ja Perustuslain 10 §:n huomiointi

Olen kiinnittänyt arvioinnissani huomioni siihen, onko hallituksen esitys laadittu siten, kuin tietosuoja-asetuksen 6.3. artikla, 9 artikla ja Perustuslain 10 § edellyttävät.

Esityksellä on yleisen edun mukainen kansanterveyteen ja terveysuhkilta suojautumiseen liittyvä tavoite. Se on myös esityksessä esitetyillä perusteilla oikeasuhteinen. Myös muut tietosuoja-asetuksen 6.3 artiklassa ja Perustuslain 10 §:ssä ja eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössään esittämät seikat on huomioitu riittävästi. Esitys ei myöskään loukkaa muita perusoikeuksia, kuten tasa-arvoa ja syrjimättömyyttä, koska tartuntatautien jäljitys tapahtuu edelleen tartuntatautilaissa kuvatulla tavalla.

Näiltä osin minulla ei ole huomautettavaa.

Muut arviot

Esitys on tietosuoja-asetuksen 5 artiklan lainmukaisuus-, käyttötarkoitussidonnaisuus-, tietojen minimointi- ja virheettömyysperiaatteiden mukainen. Näistä kaikista seikoista säädetään esityksessä siten, että säätelyä voidaan pitää täsmällisenä ja tarkkarajaisena. Esitys ei laajenna henkilötietojen käsittelyn tarkoitusta siitä, mikä jo nyt on tartuntatautilaissa edellytetty.

Esitys ei myöskään aiheuta tarvetta muuttaa potilaslakia tai potilasasiakirjoista annettuja säädöksiä.

Esityksessä on myös kuvattu riittävästi rekisteröidyn oikeuksien suojana olevia suojatoimia. Rekisteröidyn oikeuksia ei ole esityksen perusteella tarkoitus rajoittaa.

Totean myös, että Terveys- ja hyvinvoinninlaitoksen ja KELAn roolit sovellukseen liittyvän taustajärjestelmän osalta on säädetty tarkasti siten kuin esityksen 43 b §:ssä on tehty. Sääntely vastaa tietosuoja-asetuksen 28 artiklassa säädettyä.

Arvioni on, että järjestelmän mahdollinen käyttöönotto lisää tietosuojavaltuutetun toimiston tehtäviä. Tätä asiaa ei esityksessä ole tarkemmin arvioitu. Koska nyt käsiteltävänä oleva lainmuutos olisi voimassa vain lyhyen aikaa uskon, ettei siihen liittyvä lainvalvontatehtävän kuormittavuus kuitenkaan tule olennaisesti heikentämään tietosuojavaltuutetun toimiston palvelukykyä.

Minulla ei ole esityksestä muuta huomautettavaa.